

DÉLMAGYARORSZÁG

AZ MDP CSONGRÁDMEGYEI PARTBIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

IX. ÉVF. 100. SZÁM

ÁRA 50 FILLER

SZERDA, 1953. ÁPRILIS 29.

Értelmiségünk megítéslő feladata: a tudományos ismeretterjesztés munkája

A magyar értelmiség február 25-én a Magyar Tudományos Akadémia országos ankétjára gyűlt össze, hogy megvitassa az új, Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat létrehozásának kérdését. Ez a társulat ma megalakult.

A magyar kultúra és vele a magyar értelmiség helyzete is a felszabadulás után gyökeresen megváltozott. Az az idegenkedés és tartózkodás, amely eleinte a megváltozott helyzettel szemben értelmiségünkben megnyilvánult, eltűnt és a tudomány emberei mindinkább érezni kezdték, nekik jutott az a nagyszerű feladat, hogy az új szocialista tudomány megszervezésén munkálkodjanak és a magyar kultúrának olyan honfoglalását végezzék el, amely ragyogó perspektívát nyújt hazánk tudományos fejlődésének távoli jövőjére.

Népünk politikai, gazdasági életének fejlődése hatalmas mértékben növelte dolgozó tömegeink kulturális igényeit. Rákosi Mátyás elvtárs 1952. december 15-i országgyűlési beszédében mondta: „Népünk kulturális igényeinek megfelelően a tudomány és művészetek fejlődésének feladata, hogy bár a népművelési munka terén mind minőségben, mind mennyiségben jelentős eredményeket értünk el, még mindig messze elmaradunk a rohamosan növekvő követelmények mögött.”

Nagy, átfogó, jól irányított ismeretterjesztő munkának jött el az ideje, melynek eszközei: jó előadások, és az elhangzó szavakon kívül népszerű tudományos folyóiratok és egyéb kiadványok, broszúrák, vezérfonalak, szemléltető eszközök, film, modellek, plakátok, diaprojektívek készítése is. E munkának eszköze, terve egy erős társadalmi, értelmiségi szervezet kell, hogy legyen: az új Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat.

A példaképet a Szovjetunió nyújtja, ahol 1947 óta működik a politikai és tudományos ismeretterjesztő társulat. A társulatnak több, mint 300 ezer tagja között 800 akadémikus, 5500 tudományok doktora, mintegy 18 ezer valamely tudomány kandidátusa, vagy docense szerepel.

Az új társulatot nem semmiből kell létrehozni, 1946-ban indult meg falun a párt kezdeményezésére a Szabad Föld Téli Esték, majd később a Szabad Föld Vasárnapok. Ezeket az előadásokat évente többmillió dolgozó paraszt látogatta. Az előadásokat többnyire a pedagógusok tartják, de egyre nagyobb számban kapcsolódnak be agrónomusok és az orvosok. Az előadások tízezrei bizonyítják, hogy a falusi értelmiség jó úton halad, a dolgozó nép államunk fokozott megbecsülése kíséri fáradhatatlan munkájukat. Hasonló elismerés illeti a városi értelmiséget — különösen a középiskolai tanárokat — ismeretterjesztő tevékenységét. A műszaki értelmiség is kezd bekapcsolódni az ismeretterjesztő munkába, de a széles körű, népszerű műszaki propaganda megteremtésének még a legelője tartunk.

A most megszervezendő új társulatnak a magja, a több, mint 100 éves multra visszatekintő Természettudományi Társulat, melyet a párt kezdeményezésére 1950-ben az előadások tömegszervezésére alakítottak át, valamint az Irodalomtörténeti és a Történelmi Társulat előadói szakosztályai. E társulatok közül a Természettudományi Társulat rendelkezik legnagyobb tapasztalattal az elmúlt évben közel 28 ezer előadást tartott több, mint másfélmillió hallgatóval.

Vidéki városaink közül Szeged abban a kedvező helyzetben van, hogy Orvostudományi és Tudományegyeteme, továbbá Pedagógiai Főiskolája is van. E három testületnek nem csupán hallgatói létszáma hatalmas, közel 3000, hanem ebből következően tanárai és tanszemélyzetének száma is igen jelentős kulturális erő. A tu-

dományos ismeretterjesztés ügyét Szegeden és Csongrád megyében eddig három társulat: a Történelmi Társulat, a Magyar Irodalomtörténeti Társulat és a legnagyobb közülük, a Magyar Természettudományi Társulat látta el. A Történelmi Társulat 1952-ben 150 üzemelt és társadalmi szervezetet látogatott meg és 8000 hallgatója volt előadásainak. Az Irodalomtörténeti Társaság is értékes ismeretterjesztő munkát végzett. A legnagyobb multra azonban a Természettudományi Társulat tekinthet vissza. A Természettudományi Társulat szegedi csoportja 1950-ben alakult meg. Havonta 40—50 előadást tartottak üzemekben, termelőszövetkezeti csoportokban, tömegszervezetekben.

Ugyanakkor határozottan szembefordultak a társulat nevelő munkájának folyamán az ismeretterjesztés aktívistái a reakciós idealista tudományos nézetekkel. Az előadások száma komoly mértékben fokozódott, 1950-ben 200, 1951-ben 500, 1952-ben 1100 előadás hangzott el, 1952-ben 30 ezer ember hallgatta végig összesen az előadásokat.

A tudományos ismeretterjesztő társulatunk eddig is a felszabadulás adta lehetőségekkel éltek és határozottan fejlődő tevékenységről adtak számot. Szükséges azonban, hogy a legmagasabb színvonalú ismeretterjesztés megfelelő szervezése érdekében vezető értelmiségünk az eddiginél fokozottabb mértékben vegyen részt a Csongrád megyében folyó tudományos ismeretterjesztés munkájában. Az új társulat feladata, hogy az eddig is szépen fejlődő ismeretterjesztő munkában minőségi ugrást hozzon létre azáltal, hogy meggyenk értelmiségének színe-javát tömörítse magába.

Az eddigi ismeretterjesztő munkának komoly hiányosságai voltak. A legfőbb nehézség azonban mégis az volt, hogy a tudományok kutatók és az ismeretek lehívóit vezető tudósai, írók és művészek csak igen kis mértékben vettek ki részt a munkából, aminek következtében az ismeretterjesztő munka szakmai, ideológiai színvonalja nem lehetett kiemelkedő. A tudósok legnagyobb része alkotott és lenézte az ismeretterjesztő munkát. A tudós inkább a beavatott szakembernek írt és beszélt, nem törekedett, hogy tudományát a nép is megértse. Tudósaink húzóórája az ismeretterjesztő munkától még a múltból maradt vissza, amíg a tudomány művelése a néptől független utakon jár. Ma tervezünk a tudomány mai embere munkájának jövőjét és célját mindenkor megtalálhatjuk.

Az új társulat feladata lesz, hogy a szocialista tudomány eredményeit minél szélesebb körben ismertesse és ezzel előmozdítsa népünk kulturális és ideológiai átalakulását, az új, szocialista embertípus kiformálását, haladó hagyományaink ismeretét, a tudomány munkája nagy jelentőségének tudatosítását a mindennapi gyakorlati életben; hogy megismertesse új társadalmunk kialakításának tudományos problémáit, a nemzetközi politikai kérdéseknek fentiekkel való szoros kapcsolatát, hogy küzdelmet folytasson a kozmopolitizmus, a burzsoá nacionalizmus ideológiájának maradványai ellen.

Az értelmiségnek olyan országos tömegszervezetet kell létrehozunk, amely elmélyíti az értelmiség kapcsolatát a széles tömegekkel és amely vezetését a legjobb tudósaink, akadémikusaink veszik kezükbe.

Népünk és kormányzatunk az ország értelmiségétől és közűk Csongrád megye értelmiségétől, a tudományegyetemek, a főiskola, a középiskolák tanáraiktól és tanszemélyzetétől azt kéri és várja, hogy a magasszínvonalú tudományos ismeretterjesztés feladatát tekintésük a szocialista építés reánk háruló kérdései közül az egyik legfontosabbnak.

Fodor Gábor,
a Tudományegyetem rektora,
Kossuth-díjas, az Akadémia levelező tagja

A LENIN KOHÁSZATI MŰVEK NÉVADÓ ÜNNEPSÉGE

Kedden délután a diósgyőri dolgozók ezrei a Szabadság-kerthoz vultak, hogy részt vegyenek a Kohászati Üzemek névadó ünnepségén: a minisztertanács döntése értelmében az üzem büszkén viseli ezennél a Lenin Kohászati Művek nevet.

Az ünnepség elnöki emelvényén foglalt helyet Dobi István elvtárs,

a Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke, továbbá Gerő Ernő elvtárs, a minisztertanács elnökhelyettese, Zsófínyecz Mihály elvtárs, a kohászati minisztérium vezetésével megbízott középépítési miniszter. A Magyar Dolgozók Pártja Politikai Bizottságának tagjai és Sziójártó Lajos elvtárs, építésügyi miniszter.

A nagygyűlést Kovács István elvtárs, a borsodmegyei pártbizottság titkára nyitotta meg, majd Miskolczy Mátyás Kossuth-díjas sztahanovista előlvasztár és Gácsi Miklós, a nagyolvasztó gyárvezetője, a diósgyőri dolgozók képviselőjeleltjei szöialtak fel.

Gerő Ernő elvtárs beszéde

Hosszantartó, viharos taps közben lépett a szónoki emelvényre Gerő Ernő elvtárs.

— A május 17-én megartandó választások ugyanúgy, mint négy évvel ezelőtt, 1949-ben, Népfrent-választások lesznek. A választások Népfrent-jellege az idej választásokon még erőteljesebben domborodik ki, mint négy évvel ezelőtt. Ennek az a magyarázata, hogy négy év óta egységesebb lett nemzetünk.

— Négy év alatt felszámoltuk az ellenséges, a kizsákmányoló osztályok zömét. Jelenleg az erősen korlátozott közö szorított és számbelileg is lényegesen megfogytatkozott kuláksgon kívül nincsen már kizsákmányoló osztály Magyarországon.

— Országunk nemzeti jövedelmében a tőkés elemek részesedése 1952-ben két százalékra csökkent s ez évben ennél is kevesebb lesz. Vagyis már az elmúlt évben országunk nemzeti jövedelmének kilencvennyolc százaléka a szocialista gazdaság és az idegen munkaerőt nem foglalkoztató kisgazdaságok szolgáltatják. A szocialista ipar, közlekedés, mezőgazdaság stb. a nemzeti jövedelem közel nyolcvanegy százalékát adta az elmúlt évben. A kizsákmányolók ilyen hatalmas mértékű visszaszorítása és felszámolása a döntő oka annak, hogy a múlt választások óta eltelt négy esztendő alatt népünk egysége, a magyar nemzet egysége olyan szilárd lett, amilyen még soha nem volt.

A hazánk felszabadulása óta eltelt nyolc esztendő és a legutóbbi országgyűlési választások óta eltelt négy év alatt országunk hétmérföldes léptekkel haladt előre.

— Magyarországon nemzeti vagyon 1949-től 1952-ig, vagyis az öt éves terv három esztendeje alatt kerekén 25 százalékkal növekedett. Hazánk ma egyenlővel gazdagabb, mint három évvel ezelőtt volt. És ez a hatalmasan megnövekedett nemzeti vagyon most nem a kizsákmányolóknak, mint egykor volt, hanem mindannyiunké, a dolgozó, sajátmagának építő népe.

— Munkásosztályunk az elmúlt négy év alatt háromszázezer fővel nőtt meg. Ezen belül a dolgozó nők száma száznegyvenezer fővel növekedett, az iparban dolgozó nők száma pedig százezzerrel.

— A legutóbbi országgyűlési választások óta iparunk nemcsak mennyiségileg nőtt, nemcsak termelése emelkedett hatalmas mértékben, megváltozott iparunk minősége is.

— Négy évvel ezelőtt még gyakorlatilag nem volt autógyártás Magyarországon. Ma ezerszáma bocsátjuk ki a tehergépkocsikat, a földszállító tehergépkocsikat, az úgynevezett dömpereket és egyéb különleges tehergépjárműveket.

— Négy évvel ezelőtt még gyakorlatilag nem volt nálunk autóbusszgyártás. Saját szükségletünkre és külföldről voltunk kénytelenek autóbusszokat behozni. Ma van sorozat-autóbusszgyártásunk és autóbusszainkat vagy 10 országba szállítjuk ki.

— Négy évvel ezelőtt még nem, vagy alig gyártottunk bányagépeket, mélyfúrógépszerelést, szállító- és emelőgépeket, kaparószalagokat, stb. Ma tömegesen gyártunk bányagépeket, szállító- és emelőgépeket, kaparószalagokat, stb. sőt részben már exportálunk is ilyen gépeket.

— Négy évvel ezelőtt még nem gyártottunk mezőgazdasági kombájnokat és sok másféle egyéb bonyolult mezőgazdasági gépet. Ma száz száma bocsátjuk ki a mezőgazdasági kombájnokat és ezerszáma az egyéb mezőgazdasági gépeket.

— Négy évvel ezelőtt még ipa-

runk nem gyártott építőipari gépeket, betonkeverőket, vibrátorokat, eszkavátorokat, stb. Nem is gyárt. halott, mert építőiparunk ezekkel a gépekkel akkor nem tudott volna mit kezdeni, hiszen lényegileg kézműves jellegű építőipar volt. Ma van építőipari gépgyártásunk, gyártunk tömegesen különféle építőipari gépeket és megkezdjük az eszkavátorok hazai gyártását is.

Népi demokráciánkban érvényesül a szocialista gazdaság alaptörvénye

— Mindezt elvtársak és sok minden egyebet azért valósítottuk meg, hogy országunk erősebb legyen, népünk jobban éljen, többet fogyaszthasson és műveltebb legyen, mint bármikor. Mert szocializmust építő népi demokráciánkban érvényesül a szocialista gazdaság alaptörvénye: az egész társadalom állandóan növekvő anyagi és kulturális szükségletei maximális kielégítésének biztosítása a szocialista termelésnek a legfejlettebb technika alapján történő szüntelen növekedése és tökéletesedése útján.

— Az összes munkások és alkalmazottak bérének összege 1952-ben 87 százalékkal volt magasabb, mint 1949-ben: az 1951. december 1-i ár- és bérrendezést is figyelembe véve, az 1952. évi béralap az 1949. éviénél jóval több, mint kétszerese. A múlt évi rendkívüli fagyok és évi-zelek óta ismeretlen szárazság átmenetileg természetesen meglassították az életszínvonal emelkedését és itt-ott bizonyos nehézségeket okoztak a közellátásban. Egészenben azonban népünk életszínvonala töretlenül emelkedik felfelé és közel-látásunk teljes mértékben biztosított.

— Azt mindenki tudja, hogy élelmiszerekből jelenleg többet fogyasztunk, mint a felszabadulás előtt, vagy akár csak néhány évvel ezelőtt is. Az is kétségtelen, hogy a dolgozók jobban ruházkodnak, mint

bármikor azelőtt. De az már nem annyira közismert, hogy mennyivel több olyan iparcikket fogyasztanak, vásárolnak most a dolgozók, amelyek azelőtt túlnyomórészt a tehetősebb rétegek vásárolhattak. Például Magyarországon 1938-ban 84.000 darab kerékpárt adtak el, 1952-ben pedig 150.000 darabot. Tehát közel kétszeres többlet. 1938-ban 3500 darab motoroskerékpárt adtak el, 1952-ben pedig 11.000 darabot. Tehát háromszorta többet. Rádióvevő készülékeket 1938-ban 36.000 darabot adtak el, 1952-ben pedig 156.000 darabot, közel négy és félszer többet. Villanykörtekből eladtak 1938-ban 5,5 millió darabot, 1952-ben pedig 12,6 milliót, a kétszeresénél jóval többet.

— De vehetünk bármilyen más területet, bármilyen más kérdést. Mindenütt azt tapasztaljuk, hogy népünk létbiztonsága, életszínvonala, ellátottsága hatalmas mértékben megnövekedett úgy a felszabadulás előtt, mint akár a négy évvel ezelőtthez képest. Nézzük meg például a társadalombiztosítás kérdését. Magyarországon 1938-ban 2,8 millió fő részesült társadalombiztosításban. Jelenleg pedig a biztosítottak száma 5,4 millió fő. A háború előtt is képest a biztosítottak száma csaknem megkétszereződött. 1949-hez képest pedig a biztosítottak száma kerekén 50 százalékkal emelkedett.

Nem kihaló nemzet többé a magyar, hanem fejlődő, haladó nemzet

Ez év március elején életbelépett minisztertanácsunk határozata az anyacsecsemő- és gyermekvédelem továbbfejlesztéséről. E határozat életbelépése azt jeleníti, hogy mostantól kezdve népi demokrátiánk államunk évente 1000 millió forintot fordít anyacsecsemő- és gyermekvédelemre, a család védelmére és megszilárdítására. Ebből az összegből mintegy húsz-ezer korszerű, kényelmes, fűdőszobás lakást lehetne építeni.

— Mindez kézzelfoghatóan bizonyítja, hogy a népi demokrácia rendje szerető gondoskodással veszi körül az anyát, a gyermeket, a felnövő fiatal nemzedéket, hogy senki soha nem tett annyit Magyarországon a családi élet megszilárdításáért, mint amennyit tett népi demokráciánk alig néhány éves fennállása óta. Ennek köszönhető, hogy hazánkban a felszabadulás óta a háború előttéhez képest felére csökkent a csecsemőhalandóság. Lakosságunk száma a háborús veszteségek ellenére jelenleg nagyobb, mint a háborút megelőzően volt. Nem kihaló nemzet többé a magyar, mint ahogyan arról valaha siránkoztak Horthyék tollfogatói, hanem fejlődő, számban és önudatban gyarapodó, haladó nemzet!

Gerő elvtárs ezután arról beszélt, hogy felelemkedésünket az értelmiség, ezen belül a műszaki értelmiség helyzetének gyökeres megváltozása is mutatja. A felszabadulás előtti statisztikák szerint is az 1920-as években Magyarországon

általában minden harmadik egyetemistát végzett — munkanélküli volt. 1937-ben Magyarországon mindössze 150 mérnököt bocsátott ki egyetlen műegyetemünk. Ez évben országunkban 2400 fiatal mérnök kerül ki a műegyetemekről, 1956-ban pedig már közel négyezer. De ez is kevés lesz. Sokkal, sokkal többre volna szükségünk.

— Néhány év leforgása alatt — folytatta beszédét Gerő elvtárs — megváltozott a világ Miskolcon is, Borsod megyében is, ugyanúgy, mint egész Magyarországon. Jelenleg Miskolc gyors ütemben fejlődő, lüktető életű város, a szocialista építés városa és Budapest után lélekszámban az ország második városa! S nem sok év telik el, amikor Miskolc, a nagy-Miskolc, a szó szoros értelmében nagy lesz: 250—300 ezer lakosú rendezett, kultúrált szocialista város, méltó az új szocialista Magyarországhoz, melynek szíve itt ver Miskolcon. Diósgyőrben, Borsód megyében!

— Az ország 14 legnagyobb beruházásától Borsod megyében valószínűleg meg. Ezek: Lenin Kohászati Művek teljes újjáalakítása, a borsodi kooperáció, amely az üzemek egész sorát foglalja magában, a miskolci Rákosi Mátyás Műegyetem, a hejőcsabai új nagy cementgyár és Rudabányán a nagy, korszerű ércelőkészítő üzem.

— Az öt éves terv első három

(Folytatás a második oldalon)